

ЗВІТ
Відділення історії та методології освіти, науки і техніки
Академії наук Вищої освіти України
за 2015 рік

Відділення історії та методології освіти, науки і техніки об'єднує 16 членів – докторів наук, професорів вищих навчальних закладів.

Безперечно, знайти об'єднуючий показник активності роботи Відділення дуже складно, оскільки різною є дослідницька база навчальних закладів, де працюють академіки, різною також є увага з боку державного фінансування дослідження різних напрямів, різною є міра застосування отриманих наукових результатів, одні з яких негайно впроваджуються у практику, інші мають фундаментальний зміст і тому отримують практичне втілення не скоро. Ось чому, наведена нижче послідовність подання результатів роботи Відділення не є однозначною.

Загалом, досягнення майже усіх членів Відділення достатньо презентабельні у мережі «Інтернет», де кожен з академіків Відділення має своє місце і де висвітлюється фаховий доробок кожного з них. В основному історики освіти, науки і техніки працюють в полі зору проблем означеної галузі знання.

Проблематика досліджень Відділення стосувалася у 2015 р., насамперед, найважливіших проблем загальної інвентаризації всього, що зроблено українськими істориками науки і техніки, особливо в галузі впровадження їхніх надбань у сферу української освіти: які курси і де читаються, які підручники та посібники вийшли у світ. Це дозволило виявити напрями, найменш забезпечені навчально-допоміжними розробками, і спрямувати на них посилену увагу.

Академік О.Я. Пилипчук (м. Київ) керував науково-дослідною темою «Історія освіти, науки і техніки в напрямках, школах, іменах». Підготував 4 кандидатів наук. Брав участь у 5 вітчизняних конференціях. Головні напрями його наукових досліджень – транспортна екологія та історія науки і техніки. Оpubлікував 5 наукових статей. Голова докторської спеціалізованої Вченої ради зі спеціальності «історія науки і техніки» - 07.00.07 в Державному економіко-технологічному університеті транспорту. Видавав збірник наукових праць «Історія науки і техніки» (Київ, ДЕТУТ) та «Альманах історичних досліджень» (м.Одеса). Член Президії АН ВО України та член Президії Міжнародної Академії наук безпеки життєдіяльності.

У 2015 р. **академіком С.П. Рудою (м. Київ)** розроблено рекомендації щодо дослідження історії розвитку питань медичної етики членами Товариства київських лікарів, досліджувала становлення вітчизняної наукової школи в галузі бактеріальної фітопатології, підготувала

«Коментарі» до 9-го тому «Вибраних наукових праць академіка В. І. Вернадського» (Київ, 1915); опублікувала низку статей про визначних біологів та медиків: В.І. Вернадський, І.В. Подгаєцький, О.А. Яната тощо. Написала низку нарисів про заснування та діяльність біологічних та медичних організацій, зокрема наукових лікарських товариств.

С.П. Руда була науковим консультантом двох докторських дисертацій з історії науки і техніки, членом 2-х спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій з історії науки і техніки, брала участь у роботі 7 наукових конференцій.

Академік В.С. Савчук (м. Дніпропетровськ) опублікував низку статей (біля 10) з різноманітних питань історії науки і техніки, історії фізико-математичних наук, історії України як у фахових, так і у науково-популярних виданнях.

Чотири рази виступав опонентом на захисті кандидатських і докторських дисертацій. Брав активну участь у діяльності двох спецрад з захисту кандидатських і докторських дисертацій.

Неодноразово був керівником секцій з історії науки і техніки на Всеукраїнських та регіональних конференціях.

Під його науковим керівництвом захищені дві кандидатські дисертації з історії науки і техніки

Входив до складу Програмного комітету міжнародних читань «Дніпровська орбіта», присвячених М.К. Янгелю.

Виконував (з 2012 р.) обов'язки головного редактора фахового видання «Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Історія і філософія науки і техніки». Забезпечив у поточному році вихід в світ двадцять першого номеру цього видання.

Продовжував керувати міжвузівським науковим семінаром з історії і філософії науки і техніки.

Читав курс «Історія розвитку науки і техніки» на факультеті фізики, електроніки та комп'ютерних систем Дніпропетровського національного університету ім. Олеса Гончара.

Кількість і назва розроблених програм: Концепції сучасного природознавства; Історія розвитку науки і техніки; Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні; Основи фізики для філософів; Загальний курс фізики.

Керував трьома аспірантами, двома докторантами.

Напрямок школи: Історія розвитку науково-громадських об'єднань, історія природознавчих наук (фізико-математичні науки, біологія, медицина) та фізико-технічних наук (ракетно-космічна техніка)

Підтримую творчі зв'язки з Академією Яна Длугоша (Польща). Член редколегії польського фахового журналу «Zoshity historychni

Прийняв участь у двох міжнародних конференціях.

Голова міжвузівського семінару з історії і філософії науки і техніки, Голова Дніпропетровського відділення Товариства істориків науки України, член Спілки краєзнавців України, член НТШ.

Член Наукового комітету Наукових читань «Дніпровська орбіта».

Академік Л.Т. Котляренко (м. Київ) розробила навчальну програму «Криміналістичне дослідження матеріалів, речовин та виробів» для підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» галузі знань 0304 «Право», на пряму підготовки 6.030401 «Правознавство».

Методичні рекомендації:

1. Методи ідентифікації (встановлення) невідомих трупів при розслідуванні вбивств: методичні рекомендації / [В. І. Василичук, І. А. Федчак, О. В. Кондратюк, Л. Т. Котляренко, Р. В. Петренко, А. М. Курач]. – К.: ФОП Кандиба Т. П., 2015. – 48 с.
2. Особливості призначення та проведення експертиз звуко- та відеозапису, молекулярно-генетичних експертиз зі встановлення особи, яка передала завідомо неправдиве повідомлення про загрозу безпеці громадян, знищення чи пошкодження об'єктів власності: методичні рекомендації / [С. С. Чернявський, І. В. Цюприк, В. В. Юсупов, Л. Т. Котляренко та ін.]. – К.: Нац. акад. внутр. справ, 2015. – 36 с.

Участь у спецрадах: спеціалізована вчена рада Д 58.601.01 у державному вищому навчальному закладі «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України»

Керівництво аспірантами, докторантами та аспірантами здобувачами: один здобувач.

Академік В.В. Кислов (м. Київ) підготував та здав до видавництва монографію «Проблеми трансформаційного моделювання» та підручник «Електронне урядування». Опублікував 3 наукові статті. Для державних органів підготував аналітичні звіти: «Близький Схід: ситуації, загрози, перспективи» та «Трансформації політичної безпеки». Брав участь у 3-х міжнародних конференціях, 4-х – вітчизняних, 1 раз - на парламентських слуханнях та 6 разів у інших заходах.

Академік В.П. Гріффен (м. Київ) виконував роботу в галузі історії науки і техніки, пам'яткознавства та музеєзнавства. Був головою оргкомітету з проведення 14-ї Міжнародної конференції «Актуальні питання історії науки і техніки» у Львові. Головний редактор журналу «Питання історії науки і техніки».

Академік В.П. Михайлюк (м. Луганськ). Організував і провів 4 наукові конференції. Під його керівництвом захистилися 2 докторські і 3 кандидатські дисертації. Опублікував 6 наукових статей. Створив кандидатську раду із захисту дисертацій за спеціальністю «Історія України».

Академік В.І. Тимченко (м. Київ) підготував і опублікував 4 наукові монографії. Підготував 1-го кандидата наук. Брав участь у 6-ти наукових конференціях. Неодноразово бував у закордонних відрядженнях.

Академік О.І. Барабаш (м. Київ) прорецензував дві кандидатські дисертації, підготував низку навчальних програм з фізики, написав 2 навчально-методичні посібники із проблем фізики та історії науки і техніки.

Академік В.М. Гамалія (м. Київ)

Участь у спецрадах: __ К 26.820.02 у ДЕГУТ (заступник голови) __ К 26.280.02 (Національна наукова сільськогосподарська бібліотека НААНУ) та Д 26.189.02 (ЦДПІН імені Г. М. Доброва НАН України)

Розроблено текстів лекцій: 15 лекцій з курсів «Історія України» та «Історія розвитку транспорту».

В яких організаціях бере особисту участь: «Жінка в освіті та науці»

Керівництво аспірантами, докторантами та аспірантами здобувачами: аспірантка заочної форми навчання Халмурадова А. А.

Академік Л.С. Лаповець (м. Львів)

Керівництво аспірантами, докторантами та аспірантами здобувачами:

1 захищена кандидатська дисертація, 1 подана до захисту, 5 запланованих канд. дисертацій

Участь у спецрадах: член 2 спецрад: у Тернопільському ДМУ (14.03.04-патологічна фізіологія) та при Національній медичній академії післядипломної освіти імені П.Л.Шупика (14.01.39 – клінічна лабораторна діагностика)

Підготовлено вчених: 1 дис. канд..мед.наук (2015)_ , за 5 років – 1 доктор та 8 кандидатівнаук

Напрямок школи: клінічна патофізіологія, клінічна лабораторна діагностика.

В яких організаціях бере особисту участь: Українське товариство лікарів-лаборантів

Висновки. Відділення історії та методології освіти, науки і техніки за звітний період завершило дослідження 2-х наукових тем і продовжило розробку ще 2 не менш важливих наукових проблем з історії науки і техніки. Результати цих досліджень активно впроваджувалися у навчально-виховний процес студентів та аспірантів. Це дозволило здійснювати підготовку кадрів найвищої кваліфікації та підвищувати світоглядну підготовку різних галузей знання. Більш масштабним і різноманітним став характер набуття контактів з науковими і навчальними організаціями в низці регіонів. Так, сьогодні, вже існують домовленості про науково-технічну і творчу співпрацю з низкою центрів з історії науки і техніки в Харкові, Одесі, в Тернополі. В кожному окремому випадку ведеться співпраця згідно узгодженої програми, до якої належить надання методичної і наукової допомоги у підготовці спеціалістів з історії науки і техніки, проведення наукових досліджень та конференцій. У цьому році відійшов у інший світ академік О.І. Барабаш.

Академіки В.П. Михайлюк (боржник за три роки) та В.В. Кислов (боржник за три роки) написали заяви про вихід з нашого Відділення.

**Академік-секретар
Відділення історії та методології
освіти, науки і техніки АНВО України**

О.Я. Пилипчук